

TELEFON 45-85

VOJNI INVALID

List izhaja vsakega prvega v mescu. Posamezna številka 40 cent. / Naročnina mesečno 40 c. / Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica

V novih razmerah

Letošnji veliki teden nas je po razburljivu predigri postavil pred velike in tudi dalekosežne spremembe dotedanjega stanja. Znašli smo se v povsem novih razmerah in te so še posebej vplivale na one vojne žrtve, katerih življenjski obstoj je bil, je in bo tudi v bodoče odvisen zgolj od skromne invalidnine, odmerjene jim po bivši invalidski uredbi. Mnogi vojni invalidi, vdove in tudi starši padlih so se zaskrbljeni vprašali, kaj bo z njimi. Ali nam bodo priznane pridobljene pravice? Ali bodo tudi v bodoče veljala določila invalidske uredbe? Ali bomo še nadalje prejeli invalidnino, ki nam je bila odmerjena po bivši invalidski uredbi? Taka vprašanja je bilo, v največji skrbi za življenjski obstanek, slišati prve dni neprestano iz ust vojnih žrtev.

Toda ta negotovost ni trajala dolgo! Kaj kmalu smo imeli priliko spoznati, da nam prav nihče ne bo kratil pridobljenih pravic. Še več! Spoznali smo takoj, da bodo vojne žrtve v bodoče deležne še prav posebne naklonjenosti in pozornosti.

Nihče ne bo prizadet v svojih pravicah, nikomur se ne bo odvzelo to, kar prejema. Ta zagotovila so odpravila med vojnimi žrtvami vso negotovost. Čut zadovoljstva in hvaležnosti je stopil na njeno mesto in to zadovoljstvo in ta hvaležnost sta se še stopnjevali, ko so že 1. maja prejeli vsi vojni invalidi in tudi ostale vojne žrtve v Ljubljanski pokrajini povsem v redu izplačano invalidnino. S tem je bil njihov življenjski obstoj zagotovljen — kajti mnogo jih je med vojnimi žrtvami takih, ki jim je invalidnina edini dohodek, ki jim nudi edino možnost za preživljanje. In od prvega maja dalje prejemajo vse priznane vojne žrtve redno vsakega prvega v mescu svoje prejemke in zato gledajo z veseljem pogledom v novo bodočnost.

Poleg priznanih pa je še lepo število invalidov in tudi ostalih vojnih žrtev, ki še niso bili prevedeni na prejemke po bivši invalidski uredbi. Tudi ti so se zaskrbljeni izpraševali, ali bodo mogli sedaj priti do svojih pravic. Njihovi invalidski dokumenti so ležali bodisi pri prvoinstančnih invalidskih sodiščih, pri preglednih komisijah ali pa pri drugoinstančnem invalidskem sodišču. Toda Visoki Komisar je v svojem odgovoru deputaciji vojnih invalidov dal najlepša zagotovila, da bo osnovana tako komisija za pregledovanje invalidov, kakor tudi to, da bo osnovano vrhovno invalidsko sodišče v Ljubljani. S temi zagotovili je ostali del doslej nepriznanih vojnih žrtev prišel do spoznanja, da se vojnimi invalidom, vojnimi vdovam in staršem padlih sinov v Ljubljanski pokrajini posveča največja pozornost. Vojne žrtve, ki so priznane, bodo obdržale vse svoje pridobljene pravice, a onim, ki jim te po zakonu pripadajo, bodo pravice priznane in s tem jim bo priznana tudi pravica do invalidnine.

Prvoinstančni sodišči v Ljubljani in Novem mestu delujeta nemoteno in v redu dalje. Ko bodo rešitve teh dveh potrjene od višjega invalidskega sodišča in ko bodo pregledani tudi tisti, ki jih je prvoinstančno sodišče predlagalo komisiji, tedaj se smemo nadejati, da bo v kratkem času izvršena vsa prevedba invalidov in ostalih vojnih žrtev po določenih bivše invalidske

Duče je obiskal vojne invalide

Duča je obiskal vojne invalide, žrtve sedanje vojne, v njihovem zavodu v Rimu. Ogledal si je vse oddelke in naprave in se ljubeznivo pogovarjal z ranjenci, ki so se visokega obiska zelo razveselili. Zanimal se je za njihove razmere doma. Pri ogledu so ga sprem-

ljali zavodovi predstojniki. Invalidi so ga navdušeno pozdravljali. Obiskal je tudi oddelke s podčastniki in častniki in se z njimi prav tako ljubeznivo pogovarjal. Pri odhodu ga je pred vrati sprejela množica in ga navdušeno pozdravljala.

Sprehod po protezni delavnici

Letos pomladi je ta važna ustanova stopila v 25. leto svojega obstoja

Za vojne invalide je brez dvoma najvažnejša ustanova ravno protezna delavnica. Med svojim obstojem je prav gotovo že nekaj tisočem vojnih invalidov omogočila povsem ali vsaj deloma normalno gibanje, a mnogim, ki so zadobili pohabe gornjih okončin, pa uporabo teh pri delu. Z izdelavo raznovrstnih protez, ortopedičnih aparatov in čevljev je olajšala težke muke vojnimi invalidom, ki so hodili po berglah. Med svetovno vojno in prva povojna leta si lahko na vsakem koraku srečal vojnega invalida z berglami. Ta slika pa je kmalu izginila z ulic in cest in je danes le redka prikazen. Da je temu tako, gre v prvi vrsti zaslugi naši protezni delavnici, ki je letos pomladi stopila v 25. leto svojega obstoja.

Osnovanje protezne delavnice in njen razvoj.

Bilo je zgodaj pomladi l. 1917., ko so v Ljubljani, ki je bila takrat mesto bolnic, osnovali v rezervni bolnici v Obrtni, sedanji Srednji tehnični šoli, v kletnih prostorih posebno ortopedično delavnico. Namen ji je bil, oskrbeti neštete vojne invalide s provizoričnimi protezami. Prav zaradi tega je bila le skromno opremljena. Toda potrebe po protezah in ostalih ortopedičnih pripomočkih so stalno naraščale, kajti število invalidov z ampu-

uredbe in s tem tudi na invalidnino, ki jih mnoge vojne žrtve že prejemajo.

Naši pogledi v bodočnost so torej razveseljivi in zato izražamo Visokemu Komisarju, Ekscelenci Emiliju Grazioliju, iskreno zahvalo vojnih žrtev Ljubljanske pokrajine za vso njegovo blagohotno naklonjenost, ki jo je pokazal s svojim visokim interesom za reševanje invalidskega vprašanja. Še posebej in ponovno mu pa izražamo zahvalo za velikodušni dar za 30 najrevnejših družin vojnih žrtev.

tiranimi spodnjimi in zgornjimi okončinami se je vedno bolj dvigalo in iz skromne protezne delavnice je nastal velik ortopedičen zavod, ki je v teku let oskrbel na tisoče in tisoče vojnih invalidov s protezami, ortopedičnimi aparati, ortopedičnimi čevlji, raznovrstnimi stezniki in ostalimi ortopedičnimi pripomočki.

Prvotno je bila protezna delavnica nameščena v kletnih prostorih tedanje Obrtne šole, a se je morala kmalu po vojni preseliti v barake, ki so tedaj stale nasproti nje. Toda izkazalo se je, da so barake za tako delavnico neprimerne, a boljših prostorov takrat niso mogli najti in šele po nekaj letih se je (l. 1924.) preselila v svoje sedanje prostore v šempeterski vojašnici.

Od skromnih svojih začetkov se je že v prvih letih zelo izpopolnjevala in tudi dvigala. Poglejmo samo proteze za spodnje okončine. V začetku so izdelovali le provizorične ali delovne proteze, a ko je nastala potreba po izdelavi umetnih udov, so izdelovali tudi proteze za spodnje okončine le iz usnja, obdanega z železnim ogrodjem. Kaj kmalu pa je vodstvo spoznalo prednost lesenih protez — tu gre zasloga v prvi vrsti dolgoletnemu delovodji g. Ježu — in ko so se z njimi sprijaznili tudi invalidi, tedaj se je moral nujno povečati lesni oddelček, za katerega so bili nabavljeni tudi novi stroji. In tako se je od leta do leta spopolnjevala ta velevažna invalidska ustanova.

V sedanjih novih prostorih.

Če si hočemo ustvariti točno sliko sedanjega stanja protezne delavnice, si moramo ogledati njene sedanje prostore. Preko dvorišča šempeterske vojašnice stopimo v temačen, s hlodi podprt hodnik, po katerem pridemo v sprejemno pisarno. Večini invalidov, ki so navezani na razne ortopedične pripomočke, je dobro znana ta pot in ni nam treba omenjati, da so bili vedno prijazno sprejeti. Nameščenci, ki

jim je poverjeno vodstvo protezne delavnice, in delavci v njej se na vse načine trudijo, da nam, vojnimi invalidom s čim boljšimi umetnimi nadomestili v vojni izgubljenih ali pohabljenih udov olajšajo našo življenjsko borbo. Priznati moramo, da je njihov trud poplačan z lepim in obilnim uspehom, male izjeme so le tam, kjer so hibe takega značaja, da jim je nemogoče prilagoditi ortopedične pripomočke.

Vstopimo v delavnico samo! Prvi oddelček, v katerega pridemo, je bandažni, ki mu je priključen poseben prostor za ulivanje modelov v gips, in priročno skladišče. Vse, kar je iz usnja, in vse, kar je šivanega na protezah ali na ortopedičnih aparatih, gre skozi roke marljivih delavcev v tem oddelku. Kaj čuden občutek mora imeti obiskovalec, ki ima zdrave ude in vstopi v ta oddelček, v katerega policah ležijo umetne noge, roke in razni aparati za spodnje in zgornje okončine. Če ne bi natančneje pogledal, bi mislil, da je vstopil v prosekuro, kjer secirajo mrtvece. — Toda naše oči so vajene tega pogleda in prav nič nas ne motijo police in delovne mize, napolnjene z umetnimi udi.

Komaj ti bežen pogled obstane na lepih izdelkih in ti misel zbeži v preteklost, ko še nisi potreboval umetnega nadomestila za svoje ude, že te premoti živahno zbijanje. Zraven je nameščena čevljarska delavnica. Ortopedični čevlji so umetnina zase. Mnoge morajo kot razne aparate izdelati na sadrenih odlitkih pohabljenih udov. Delo gre prav pridno od rok in tudi prijazne besede je deležen vsak obiskovalec. V vseh oddelkih zaposleni delavci ne skrivajo svojega znanja zase, marveč radi raztolmačijo način svojega dela in natančno opišejo hibo tistega, ki mu izdelujejo ali popravljajo ortopedične čevlje, ortopedični aparat in drugo.

Ko takole ogleduješ visok čevljev za skrajšano nogo, ki ga spretno obrača delavec v svojih rokah, te ropot strojev, gnanih od električnih motorjev, opozori, da je takoj zraven druga delavnica. Pravkar se odpro vrata in znajdeš se v lesnem oddelku. Tu dolbejo lesene proteze in stružijo okrogle lesene dele. Stružnice ropotajo in motor brni in v tem ropotu nastajajo leseni deli naših umetnih udov.

Toda v sosednjem prostoru se šum in ropot še stopnjujeta. Mehanični oddelček, ki je v protezni delavnici največji, bi lahko označili kot osrčje te ustanove. V delavnici je več stružnic za železo in drugih strojev za izdelovanje vseh železnih delov, od navadnega vijaka do najbolj kompliciranega sklepa in ogrodja za razne aparate. K temu oddelku spadajo tudi kovačnica s svojim velikim kladivom na električni pogon, brusilnica in ponikljevalnica. Naši tovariši, zaposleni v tem oddelku, prijazno sprejmejo doleca in mu razkažejo vse tajne delovanja posameznih strojev in ima priliko, kdor vstopi v ta oddelček, občudovati nepopisno moč, a na drugi strani največjo preciznost strojev, nameščenih v teh prostorih.

Delavci v delavnicah.

Dvajset delavcev je zaposlenih v opisanih prostorih in vsi so vojni invalidi, ki so na lastnih telesih poskušali in občutili težave vojnih žrtev. Zato so se s tem večjo vnemo lotili dela za lajšanje gorja tistim tovarišem iz vojnih časov, ki so zgubili svoje ude ali pa so jim ti tako pohabljeni, da jih ne morejo uporabljati brez ortopedičnih pripomočkov. Tehnika in ljubezen do dela sta združeni v izdelkih, ki prihajajo iz rok teh naših tovarišev. In ko obiskovalec občuduje te umetne

proizvode človeških udov — delo marljivih delovnih rok, se nehoti spomni na verze Simona Gregorčiča:

V delavnico sem tvojo zrl,
in videl vedno sem vrtenje,
prelivajoče se življenje...

In tedaj vzklikneš s pesnikom:

Kdor bi pa ko jaz na sveti
imel čutiti in trpeti...

človeka — ustvariti nikar!

Kaj pa bodočnost.

Protezna delavnica v Ljubljani, ki je zelo dobro opremljena — stroji so sicer že nekoliko zastareli — v polni meri ustreza potrebam vojnih invalidov Ljubljanske province. Toda zmožna je tudi večje kapacitete in v njenih skladiščih je še nekaj potrebnega materiala. Prav iz tega razloga je bila poslana od invalidskega odseka Visokega Komisarjatu v Ljubljani posebna vloga na Komisarjat za Reško pokrajino s prošnjo za priključitev ondotnih invalidov v področje ljubljanske protezne delavnice. Prošnja je bila ugodno rešena in, če se uredijo še potrebne formalnosti, bo protezna delavnica v Ljubljani dobila od te strani nov dotok zaposlitve. Z novim dotokom invalidov bo pa treba v prvi vrsti skrbeti za povečanje materialne zaloge, kar je predpogoj za nadaljnji obstoj in redno zaposlitev in poslovanje tega važnega ortopedičnega zavoda.

Visoki obisk v protezni delavnici.

Pred kratkim si je ogledala protezno delavnico posebna zdravstvena komisija iz ministr. za zdravje v Rimu. Komisija, ki jo je vodil načelnik sanitetne kolone dr. Duce, si je ogledala vse prostore delavnice in se tudi informirala o vseh podrobnostih njenega delovanja. Tako g. načelnik kakor tudi ostali člani komisije so se zelo povoljno izrazili o ureditvi kakor tudi o izdelkih ustanove. Obljubili so zainteresirati merodajne kroge v ministstvu za to delavnico in ji priskrbeti vsa potrebna sredstva za nadaljni obstoj in popolno zaposlitev, kar vse je, rekli bi, skoraj življenjskega pomena za veliko število vojnih invalidov.

Zaključne misli in želje.

Ko stopa protezna delavnica, ta važna invalidska ustanova, v 25. leto svojega obstoja, ne smemo pozabiti na zahvalo tistim, ki že dolgo dobo let v njej delujejo in posvečajo vse svoje moči delu za izboljšanje stanja in teškega položaja vojnim invalidom. Tako administrativno kakor tudi strokovno tehnično vodstvo sta vedno iskali načina za izboljšanje izdelkov, da se olajšata težkim vojnim invalidom kretanje in delo. — Tema in predvsem pa delavcem našim tovarišem in sotrpni- nom smo dolžni zahvalo za res odlične proteze in ostale ortopedične pripomočke. Zavodu samemu želimo, ker je to v prvi vrsti v našem interesu, da bi se tudi v bodoče dvigal in ostal najtrdnjša opora nam vojnim pohabljenecem.

in medz bodo pa ne glede na izid proučitev tekli od 1. julija dalje. Na koncu je Visoki Komisar poročal o cestnih delih, ki jih bo izvršilo avtonomno državno cestno podjetje v Ljubljanski pokrajini. Razprave v sosvetu so se udeležili tudi nekateri sosvetniki. Prihodnja seja sosveta bo 3. julija.

Povišanje prejemkov delavcev in nameščencev je odredil Duce s posebno naredbo. Po tej naredbi bodo v industriji predvsem zvišane družinske doklade na še enkratni znesek. Določena je bila tudi posebna premija za delavnost in sicer za nameščence eno-

mesečna plača do zneska 2000 lir, za delavce pa mezda za 120 ur dela. Določeni so tudi poviški za vse vrste delavcev in vse vrste nameščencev v trgovini, kreditnih in zavarovalnih zavodih.

Italijanski monopolski proizvodi so na prodaj tudi v Ljubljanski pokrajini. Julija mesca bo državna monopolska uprava za področje Ljubljanske pokrajine razdelila svoje proizvode, zato bodo na prodaj vse vrste cigar, rezanega tobaka, cigarete vseh vrst, tobak za njuhanje, tobačni derivati, cigaretni papir in italijanske vžigalice.

Visoki Komisar je obiskal ustanove Rdečega križa

Človekoljubnost Visokega Komisarja se je vnovič izkazala z njegovim obiskom zavodov in ustanov Rdečega križa v Ljubljani. Njegova največja pozornost je veljala drugemu, poleg poizvedovalnega oddelka najvažnejšemu uradu Rdečega križa, oddelku za socialno pomoč, ki je nastanjen v prostorih učiteljske organizacije v Frančiškanski ulici.

V spremstvu g. majorja E. Cavallera se je Eksc. Visoki Komisar v sredo 25. junija točno ob 17. uri pripeljal v Frančiškansko ulico, kjer so ga pri vhodu v Učiteljsko tiskarno sprejeli vsi važnejši funkcionarji in sotrudniki ter sotrudnice RK. Takoj pri vhodu so bili razvrščeni v špalirju samarijani in samarijanke, za njimi skoraj polnoštevilo vsi funkcionarji in funkcionarke pokrajinskega in mestnega odbora RK s predsednikom dr. Otonom Fettichom in podpredsednico go. Minko Kroftovo na čelu. V skupini doseljencev in doseljenk, ki so pričakovali Visokega gosta na dvorišču, ga je pozdravila ljubka deklica, ki se mu je najlepše zahvalila za gostoljubnost in izkazano pozornost, ki so je bili doseljenci deležni s strani oblasti. Izročila je šopek lepih vrtnic v znak hvaležnosti za gostoljubje, ki ga doseljenci uživajo v Ljubljanski pokrajini.

V imenu pokrajinskega in mestnega RK je nato pozdravil Visokega posetnika predsednik dr. Oton Fettich, ki je v daljšem govoru najprej v slovenščini in nato v italijanščini izrekel vse priznanje in najtoplejšo zahvalo Ekscelenci za polno razumevanje važnih nalog in dolžnosti, ki jih domači RK s svojimi sodelavci in sodelavkami najresneje in res požrtvovalno opravlja. Naglasil je zlasti dejstvo, da nova oblastva niso le moralno, ampak tudi gmotno velikodušno podprla to veljavno ustanovo.

Visoki gost se je z vsem priznanjem zahvalil sodelavkam in sodelavcem RK za njihovo delo, ki je bilo, kakor se je izrazil, res nadvse potrebno in bo potrebno tudi še v bodoče. Zagotovil je, da bo vlada vsekdar podpirala plemenito delo. S polnim razumevanjem je Visoki gost ugotovil, da so vprašanja, ki mu jih je predsednik RK v svojem govoru nakazal,

vsekakor zelo težavna, zagotovil pa je, da si bodo oblastva z vsemi močmi prizadevala najti čim boljše rešitev vseh težav. Storila bodo vse, da se najdeta krov in ognjišče za vse bedne brezdomce. Še posebej je Visoki gost izrazil željo, naj bo poskrbljeno za številno deco, ki jo vidi pred seboj. Tem naj bo poskrbljeno ne le za hrano in streho, ampak tudi za vzgojo.

V spremstvu funkcionarjev RK se je nato Visoki gost — potem ko se je tako toplo pozanimal za doseljence — podal v prvo nadstropje Učiteljske tiskarne, kjer so nastanjeni številni uradni prostori oddelka za socialno pomoč. Tu se dan za dnem shaja dolga vrsta moških, žensk in otrok iz vseh slojev, ki so se v tisočih znašli v zadnjem času v Ljubljanski pokrajini brez strehe, hrane in zadostne obleke.

Tolmač dr. Branko Alujevič je izčrpno razlagal Visokemu gostu poslovanje tega oddelka, ki je vprav vzorno organiziran. Kakor se je mogel Visoki gost prepričati, je delo tega odseka kar ogromno. Doslej se je oddelku prijavilo skupno 4953 doseljencev, od tega 2099 moških, 1586 žensk in 1268 otrok. Oddelek za socialno pomoč je za te doslej izdal že do pol milijona dinarjev in sicer na račun 22.124 prehran, 10.434 nočnin, oblačil in drugega. Te visoke postavke je mogel RK kriti s sredstvi, ki jih posamezne ustanove in stanovske organizacije dajejo na razpolago za tiste doseljence, ki pripadajo njihovemu stanu.

Kakor je pojasnjeval tolmač Visokemu gostu, je oddelek RK za socialno pomoč porazdelil svoje delo smotrno v številne odseke, med katerimi so najvažnejši: stanovanjski, prehranjevalni, finančni, odsek za zbiranje in za delo in kolonizacijo ter odsek za upravljanje sredstev, evidenčni, odsek zdravstveno službo. Poslovanje poteka povsem gladko, nemoteno.

Skoraj vsi prijavljenci se seveda oglašajo tudi pri odseku za delo, ki skrbi za primerno zaposlitev in kolonizacijo. Ta odsek je pomagal doslej že marsikaterim in bo, kakor kaže, zelo uspešno razvil tudi svoje kolonizacijsko delo. Pri tem mu zelo pomagajo župani, župniki in učiteljsvo, ki z dežele pošiljajo poročila o izpraznjenih domovih. Dnevni obisk prenočišč,

Naše težnje

Delo za omogočenje realizacije invalidskih pravic

Pod istim naslovom smo priobčili v prejšnji številki »Vojnega invalida« vlogo, ki jo je Združenje vojnih invalidov v Ljubljani poslalo Visokemu Komisarjatu. Vloga je vsebovala naše predloge, kako naj bi se spravila v normalni tek izvedba invalidske zakonodaje.

Znano je, da je uredba bivše kraljevine Jugoslavije o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah predpisovala za priznanje zaščite določen postopek pri raznih instancah, ki danes več ne obstajajo. Vsa stvar seveda ne bi povzročala posebnih težkoč, če bi bilo delo na prevedbi vojnih žrtev po bivši uredbi že izvršeno. Na žalost pa je še precej vojnih invalidov in vdov ter tu-

di staršev padlih sinov, ki nimajo niti prvoinstančnega rešenja; pa tudi takih, ki to že imajo in so čakali na rešenje vrhovnega invalidskega sodišča je precejšnje. In prav zaradi tega je Združenje vojnih invalidov skušalo s svojo vlogo opozoriti na najbolj pereča vprašanja, ki jih je treba predhodno rešiti, da se bo delo na prevedbi vojnih žrtev lahko nadaljevalo.

Že v prejšnji številki smo imeli priliko naglasiti, kako nad vse ljubeznivo in s polnim razumevanjem je bila sprejeta deputacija Združenja vojnih invalidov pri Visokem Komisarju Ekscelenci Emiliju Graziliju. Danes moroma poudariti, da se tudi vloga našega Združenja obravnava z največjim interesom za stvar.

Druga seja sosveta Ljubljanske pokrajine

se je vršila pretekli teden pod pokroviteljstvom Visokega Komisarja Eksc. Emilia Grazilija. V začetku je pred prehodom na dnevni red Vis. Komisar omenil, da sta Italija in Nemčija napovedali vojno Rusiji in zagotovil, da je zmaga nad sovjeti sigurna. Nato je Visoki Komisar v imenu navzočnih poslal Duceju vdanostno brzojavko. Govoril je tudi o svojem obisku Dolenske, kjer je doživel prirčen sprejem. Omenil je zamenjavo dinarjev v lire, ki je pomenilo za nas ugodno

rešitev, s čimer je fašistovska vlada znova dokazala svoje simpatije in skrb za Ljubljansko pokrajino. Nato je prešel na dnevni red. Razpravljali so o problemih prehrane in racioniranja nekaterih živil, o čemer je Visoki Komisar sosvetu natančno poročal. Visoki Komisar je zaključil razpravo z zagotovitvijo, da bo izdal najstrožje ukrepe proti škodljivcem ljudskih koristi, da bo treba plače in mezde spraviti v sklad s stroški preživljanja. Potrebni podatki se še proučujejo. Poviški plač

A. Podjavoršek:

Izgubljeni sin

Drrr-tsk... drrr-tsk... Pohlepno požira tiskarski stroj beli papir, maže ga s tisoči in tisoči črk, pa ga meče tiskanega spet na dan. Črke niso črke, so veliki napisi, mogočna poročila, debeli oglasi, drobna, drobcena imena. In že tekajo ubogi ljudje s časniki po ulicah, kriče te velike napise in naslove — mali svet zatopljen v papir pozablja trenutno na lastne skrbi in misli mu potujejo po široki zemlji za velikimi in malimi dogodki, za domnevo in lažjo in išče morda v lažeh resnico. Truma ljudi pa se utaplja v ime- na, drobna in drobcena, ki jih objavlja Rdeči križ: vsakdo išče svojega dragega, ki je moral v vojno in ni od nikoder več glasu o njem. Tako išče svojega sinu vsak dan tudi trafikant Ivan Žnidar.

Pred pet in dvajsetimi leti... Takrat je bil Ivan Žnidar fant od fare. Moral je skozi veliko vojno; tri dolga

leta se je potikal na severu iz bitke v bitko, a kakor da se ga ni hotela prijeti krogla. Izgubljal je tovariša za tovarišem — koliko jih je odšlo pred njegovimi očmi v večnost! — on pa je hodil neranljiv s položaja v položaj, dokler — — — Ko se je slednjič tisto jutro v bolnici zbudil, je začutil, da je brez desne noge. Usoda se je nagnila nad njim, se poigrala z njegovim življenjem in ga postavila na življenjsko pot kot invalida. Pozneje si je priboril skromno trafiko, oženil se je in tiščal voz svojega življenja skozi revščino in siromaštvo, kakor je pač vedel in znal. Skrbno je gledal na svojo družinico, ki je pridno rastla, bilo je mnogo blagoslova, otrok je bilo samo zdravje in sreča, upal je v lepo bodočnost. Toda — izbruhnila je nova vojna: njega niso poklicali, moral pa je na bojne poljane njegov mladi, dvajsetletni sin.

Mnogi so se vmili, njega ni bilo. Kod blodi, je živ? Noč in dan misli trafikant Ivan Žnidar na svojega iz-

gubljenega otroka. Povpraševal je na vse strani, pošiljal pošto k tovarišem, ki so že davno nazaj — nihče ni vedel zanj. »Bilo je«, so pripovedovali, »tako bombardiranje, da smo se razkropili kakor ovce. Morda je od bombe ubit?« Skrb postaja vsak dan večja, riše starost v obraz ubogega moža, sivijo mu lasje. Ali je mogoče? Stokrat na dan se vpraša, čemu ravno njemu ta zla usoda — ampak koliko je takih usod! »Da«, pravi samemu sebi, »tam na severu nekje je izgnil ud mojega telesa, moja uboga noga. Bog ve, kje gnije kri moje krvi, moj sin...« Oči se mu zavro v daljavo; ljudje stopajo mimo trafike, nikogar ne čuti, ničesar ne vidi; le v srcu ve, da kljuje ta velika bolečina, ki mu ne da miru ne podnevu ne ponoči.

Ah, ponoči! Te strašne sanje, ki jim ni nikoli konca. Noč za nočjo se mu zdi, da prihaja predenj ta ubogi fant. Ne, to niso sanje: bedeč ga gleda v blede obraz, a kadar bi ga rad ogovoril, vprašal, kako mu gre, izgine in

na okrog spet črna, grozna noč. Drugi spe dobro, on ne more spati. Premetava se po postelji, se poti in blodi z mislimi po široki zemlji. Zaveda se, da je na svetu mnogo bolečin; nemočen se zave svoje lastne in se stotič vprašuje: »Pa zakaj ravno jaz? Mar nisem že sam zadostil krvi prelil, dal svoje zdravje, del svojega telesa za vse to in dal vse zastonj, da sem moral žrtvovati še sina? Ali ne bo nikoli konca? O Bog, čemu, le čemu vse to gorje?« Ob takih mislih ga zopet zagleda, kako zre žalostno vanj, tik pred sabo ima njegov obraz, ki bi rad nekaj povedal, a kakor da je začaran, ne more.

Ali so bile to sanje? Spregovoril je: »Oče, rad bi prišel, a sem brez obeh nog!... In sem mrtev!«

Dan za dnem bero ljudje časnike, na tisoče je novic, ljudje pozabljajo ob velikih poročilih na lastno malo gorje. Trafikant Ivan Žnidar čita samo drobna, drobcena imena, išče med njimi grob svojega otroka, a upa na življenje...

ki jih oskrbuje oddelek, je 270 do 280. V celoti ima oddelek stalno pripravljenih 432, poleg tega pa še 100 do 150 rezervnih postelj. Oddelek oskrbuje 19 prenočišč, največ po šolah. Trenutno je glavni naval na prenočišče in prehrano, ki jo oskrbovanci dobivajo v javnih kuhinjah, največji s strani vračajočih se vojnih ujetnikov iz Nemčije. Le izjemno dobivajo doseljenci podpore v denarju, kajti glavno podporo dobivajo v naravi: tako nočnine, hrano, obleko, perilo in obutev.

Visoki gost je zelo pozorno poslušal tolmačenje o delu in nalogah, ki jih opravlja ta prevažni oddelek RK. Pogosto je zastavljal vprašanja, ki so izpričevala, da mu je usoda doseljencev živo pri srcu. Njegove pripombe pa so tudi dokazovale, da si bo, kakor doslej, tudi v bodoče v polni meri prizadeval iti na roko, da se vsa vprašanja čim bolje rešijo. Zbranim funkcionarjem RK je po ogledu vseh oddekov zagotovil, da bo dana prilika pri javnih delih, ki so v načrtu in za katera bo potrebnih 1600 do 2000 delavcev, zaposliti tudi brezposelne brezdomce. Z zadovoljstvom je Visoki gost vzel na znanje, da bo oddelek poskrbel tudi za primerno vzgojo in nadzorstvo za tiste otroke, ki so se na področju Ljubljanske pokrajine znašli brez strehe.

Na povabilo funkcionarjev se je nato Visoki gost s svojim spremljevalcem podal še na Miklošičevo cesto, kjer si je ogledal poslovanje drugega važnega oddelka RK, proizvedovalnega oddelka. Tudi na proizvedovalnem od-

delku je Visoki gost zagotovil, da bo ne le moralno, ampak tudi gmotno naklonil uradu vso potrebno pomoč.

Potem, ko so mu sodelavci in sodelavke proizvedovalnega oddelka RK do potankosti razkazali smotno organizirano poslovanje tega urada in ko je tudi njim Visoki obiskovalec izrazil polno pohvalo in zahvalo za človekoljubno delo, se je podal še v Učiteljski dom v Žibertovi ulici, kjer mu je bilo razkazano tudi tu nameščeno prenočišče. Eksc. Visoki Komisar se je tu pozanimal za usodo in razmere slučajno v spalnici prisotnih dijakov, ki se zaradi trenutnih razmer niso mogli vrniti med svojce na svoje domove. Na dvorišču Učiteljskega doma je Ekscelenca po ogledu spalnice, kuhinje in jedilnice za trenutek še postal v razgovoru s funkcionarji RK. Kakor na vsej poti tega obiska, je tudi tu v prijaznem razgovoru pokazal največje zanimanje za vprašanja preskrbe nepreskrbljenih otrok. Kakor je omenil, bi mu bilo zelo ljubo, če bi se že letos dale urediti dečje kolonije in letovišča. Obljubil je, da bo to vprašanje letos rešeno v mejah možnosti, razmišljal pa bo o tem, kako bi se to vprašanje v celoti dalo najbolje v prid otrokom rešiti zlasti prihodnje leto.

Potem, ko se je visoki obiskovalec nad vse pristržno poslovlil in rokoval s prisotnimi funkcionarji in funkcionar-kami RK ter s poročevalci tiska, se je po dveurnem obisku odpeljal s svojim spremljevalcem v vladno palačo. Visoki obisk je zapustil v vseh, ki so bili prisotni, globok vtis.

Podatki

Po raznih informacijah in sporočilih smo zbrali nekaj zadev, ki jih moremo sporočiti našim članom in članicam v vednost. So to sledeča vprašanja:

1. Nekaj članov v Ljubljanski pokrajini je ostalo brez svojih organizacij, ker so organizacijski teritoriji presekani z novo mejo. Taki kraji so na primer v litijemskem, krškem in brežiškem okraju. Člani in članice iz teh krajev naj se priklapijo najbližjim sosednjim organizacijam v Ljubljanski pokrajini, ki naj jim nudijo vse potrebno. Kdor ni imel še pri svoji organizaciji plačane članarine in naročnine ali pa mu ni bilo odtrgano od invalidnine, naj vse čimprej poravnava pri novem odboru. Zlasti pa velja to za tiste, ki še nimajo vseh rešenj in še ne prejemajo invalidnine.

2. Nekaj članov se je priselilo v Ljubljansko pokrajino in sedaj stalno stanujejo v tej pokrajini. Morda je med njimi nekaj takih, ki sedaj zaradi preselitve ne prejemajo invalidnine. Tem svetujemo, da se pisмено obrnejo na Finančno direkcijo v Ljubljani, da jim nakaže invalidnino. Listin ni treba

predlagati, ker ima Finančna direkcija vse podatke.

3. Legitimacije za polovično vožnjo veljajo v Ljubljanski pokrajini še nadalje. Tudi brezplačna vožnja po železnici velja v slučaju ako oblasti vojne žrtve pozivajo. To je sedaj važno le v primeru, ako Protezna delavnica poziva invalide zaradi ortopedičnih pripomočkov, ker pregledi se sedaj ne vrše.

4. Nekateri invalidi se opetovano obračajo na organizacijo, da jim omogoči sezonsko zdravljenje. Želijo podporo ali pa oskrbo v kakih klimatskih in drugih zdravstvenih zavodih. Zadeva bo rešena s sprejetjem predlaganega proračuna, kakor to poročamo na drugem mestu.

5. Protezna delavnica v Ljubljani sedaj izdeluje ortopedске pripomočke samo za invalide iz teritorija Ljubljanske pokrajine. Pripeti se, da prihajajo nekateri tudi iz drugih pokrajin, ki ne spadajo v Kraljevino Italijo. Taki ne morejo ničesar dobiti.

6. Izredna podpora, posojila, povračila zdravstvenih stroškov, stipendije itd. se bodo zopet nakazovale, ko bo osnovan narodni invalidski fond.

Kaj bo z invalidskimi akti iz Beograda

V prejšnji številki »Vojnega invalida« smo priobčili članek »Kako dobiti invalidske akte iz Beograda«. V tem članku smo naglasili, da je mnogo invalidskih aktov vojnih žrtev iz Ljubljanske pokrajine v Beogradu. So to predvsem akti tistih vojnih invalidov vdov in staršev padlih sinov, ki so prejeli rešenje prvoinstančnih invalidskih sodišč in ki so pričakovali rešitev vrhovnega invalidskega sodišča v Beogradu. Razumljivo je, da so prizadeti zaradi tega dejstva zelo zaskrbljeni. Prav iz tega razloga se je Združenje vojnih invalidov v Ljubljani še nadalje zanimalo za stvar. Med drugim je dognalo sledeče.

Nekdo, ki je sam prizadet, je skušal po neki posredovalnici zvedeti kaj je z njegovim invalidskim aktom in, ali bi ga mogel dobiti. Ugotovljeno je bilo, da so vsi invalidski akti v Beogradu nedotaknjeni. Vojna vihra, ki je v Beogradu povzročila mnogo škodo, je prizanesla invalid. aktom. Toda teh aktov ne bodo izročili nobenemu posamezniku. Tudi če bi prizadeti invalid zahteval svoj lastni akt, ga ne dobi. Ti akti bodo morali, po izjavi uradnika, ki ima s tem opravka, čakati popolne ureditve razmer in bodo potem izročeni po diplomatski poti

posameznim pokrajinam bivše Jugoslavije.

Že v članku prejšnje številke našega lista smo naglasili, da je precejšnje število invalidov prizadetih. Točno število bi mogli dati okrožni invalidski sodišči v Ljubljani in Novem mestu. Sicer pa nam to ni potrebno, naglasiti hočemo le, da je v interesu vseh prizadetih, da se zadeva čim prej uredi. Če so namreč akti v Ljubljani odnosno v Novem mestu, bi šele mogli prizadeti pričakovati rešitve svoje invalidske zadeve, dokler pa ti akti ležijo v Beogradu bodo morali mnogi še dolgo čakati na pridobitev invalidskih pravic po bivši uredbi iz l. 1938. Še posebej naglašamo, da spadajo med take vsi oni, ki že imajo rešitev okrožnega kot invalidskega sodišča. Brezpredmetno je torej, da taki vprašujejo, kdaj jim bo nakazana invalidnina. V smislu bivše invalidske uredbe mora imeti vsakdo rešenje vrhovnega invalidskega sodišča. In šele ko je to rešenje pasiral kontrolnik v ministstvu, je dobila finančna direkcija nalog za izplačevanje invalidnine. Sedaj je pač zopet vojna posegla vmes in zato bodo morali prizadeti še nekoliko počakati. Prepričani smo, da se bo stvar kmalu uredila.

Vlagateljem „Vzajemne pomoči“

Visoki Komisarjat je izdal nove odločbe o izplačevanju hranilnih vlog in znižal obrestno mero za vloge. Zaradi tega pojasnjujemo bistvene točke teh določb.

Vrsta vloge in obrestna mera:

Za hranilne vloge na knjižice in na tekoči račun, ki niso pod zaščito po uredbi z dne 23. novembra 1934, šte. 81070/V, veljajo od 16. junija 1941 dalje sledeče skupine in odpovedni roki:

Za te vloge veljajo (so dopustne) od 1. julija 1941 dalje sledeče najvišje obrestne mere:

Skupina 1.: vloge a vista (depositi a vista) t. j. vloge, ki so vlagateljem vsak čas na razpolago 1% letno.

Skupina 2.: Navadne vloge (depositi vincolati): a) na mesečni odpovedni rok 2½% na leto; b) na 6 mesečni odpovedni rok 3% na leto.

Vsi vlagatelji »Vzajemne pomoči« naj zaradi tega takoj pošljejo zadrugi izjavo, ali svoje vloge vežejo in kako.

Pojasnila mirnodobskim invalidom

Mirnodobski invalidi pogosto vprašujejo, ali jim pripada zaščita in kakšne so njihove pravice?

Skrb za mirnodobske invalide sicer ne spada v našo kompetenco, ker ti ne spadajo v naše vrste, vendar objavljamo v našem glasilu nekaj pojasnil, da se ne bodo vedno obračali na naše Združenje vojnih invalidov. Vprašanje mirnodobskih invalidov je bilo urejeno z uredbo, ki je bila objavljena v bivših Službenih Novinah Kraljevine Jugoslavije št. XXXII. dne 19. marca 1941. Ker je prej nastala vojna, ni bila objavljena tudi v slovenskem jeziku v Službenem listu bivše Kr. ban. uprave v Ljubljani.

Uredba za mirnodobske invalide ima v glavnem enake določbe kakor ona o vojnih invalidih. Predvideno je brezplačno zdravljenje, vožnja v primerih potrebe, prvenstvo za službe, trafike, koncesije itd. Mirnodobski invalidi se dele po tej uredbi v IX. skupin in začne zaščita s 30% nesposobnosti.

Invalidnina in dodatki po procentih dosežajo enake vsote kot pri vojnih invalidih. Prav tako je za podlago siromašnosti določen enak davčni cenzus. Kakor vojnim se priznavajo tudi mirnodobskim invalidom leta za pokojnino po enakih pogojih.

Prijave bi po uredbi sprejemale zadevne vojaške edinice, pri katerih so se mirnodobski invalidi onesposobili.

Tam bi se vršili tudi komisijski pregledi; za priznavanje zaščite pa je bilo določeno ministrstvo vojske in mornarice.

Uredba je predvidevala pravico zaščite sledečim osebam: 1. Tistim, ki so postali v vojaških edinicah nesposobni po 3. nov. 1918. leta. 2. Družinam onih, ki so izgubili življenje pri vojnih v teku te dobe. 3. Vsem, ki so uživali pravice po zakonu o vojaških invalidih iz leta 1878. in 4. Osebam, ki so po drugih specialnih predpisih že uživale podporo zaradi onesposobljenja pri vojnih; podpora je predvidena tudi za njihove rodbine. Penzije in podpore bi se računale od 1. januarja 1941 dalje.

Vprašanje je, ali se bo ta uredba za mirnodobske invalide sedaj uveljavila. Ker je nova, še ni bilo nič pripravljenega, vendar pa je v veljavi in skrbeti bo treba za nje izvajanje. Prepričani smo, da bodo tudi mirnodobski invalidi naleteli pri Visokem Komisarju na polno razumevanje, kakor ga je Ekscelenca Emilio Grazioli pokazal za vprašanja, ki se tičejo vojnih invalidov.

Mirnodobski invalidi se morajo za svoje pravice sami pobrigati. Svetujemo jim, da bi se posamezniki ali pa zastopstvo obrnilo na invalidski odsek Visokega Komisarjata za Ljubljansko pokrajino, ki bo ukrenil, kar je potrebno.

Človekoljubno delo Rdečega križa

Vojna vihra je pusila tudi med našim ljudstvom občutne sledove. Tisoči vojaških obveznikov so morali zdoma in za mnoge tisoče civilnih oseb so svojci še danes v skrbeh. Očetje in matere so povpraševali za svojimi sinovi, žene za svojimi možmi, dekleta za fanti, prijatelji in znanci za svojimi dragimi. Na vsakem koraku si lahko slišal boječe vprašanje, ki je izražalo globoko skrb za usodo pogrešanega svojca. Prometne zveze so v tistih dneh popolnoma odpovedale in se je zato negotovost in razburjenje še stopnjevalo.

Že prvi teden po izbruhu vojne se je mnogo vojaških obveznikov vrnilo na svoje domove. S seboj so prinašali razne nekontrolirane vesti o svojih tovariših, tako da je bila žalost še večja. Usoda velike večine vojakov, ki jih je razsulo zateklo v naših krajih, pa je bila v naslednjem tednu skoraj že docela razčiščena. Spet enkrat se je pokazalo, da so bile pretirane govornice v mnogih primerih vzrok prezgodnje žalosti. Vračali so se taki, ki so bili med sorodniki in znanci že objokovani kot mrtvi. Usoda je resnično krojila neverjetne zgodbe. Samo eno naj navedemo: na bojišču so našli mrtvega vojaka, ki je imel v žepu vojaško knjižico. Žalostno usodo so sporočili pokojnikov družini. Več kot teden dni je živela žena z otroki v prepričanju, da je njih rednik mrtev. Samim sebi niso verjeli, ko je stopil na domači prag že nekaj dni objokovani oče. Pojasnil je zgodbo. Ob razsulu je kakor tisoče drugih zamenjal vojaško obleko s civilno in pustil v njej tudi svojo vojaško knjižico. Oblekel jo je potem nekdo drugi, ki ga je doletela na bojišču smrt. Po knjižici, ki so jo našli v žepu, so sklepali, da je umrl bil njen pravi lastnik, za kar pa se je pozneje izkazalo, da ni resnica.

V najhujših dneh, ko so ljudje begali v neizvestnosti od oblastva do oblastva in hoteli zvedeti usodo svojcev, je Rdeči križ na odličan način iz-

polnjeval svojo dolžnost. Pred dvema mesecema je bil ustanovljen posebni proizvedovalni oddelek, kjer so povpraševanja iz dneva v dan naraščala. Čez 700 poizvedb so zabeležili samo en dan, kljub temu pa so mnogi povpraševalci očitno, drugi pa prikrito zabavljali na poslovanje Rdečega križa, ne vedoč, da so vsi, ki so zaposleni s tem delom, dali svoje moči brezplačno na razpolago in da je vsem in vsakemu posebej izpolnjena srčna želja, če more povpraševalcu ustreči s pozitivnim odgovorom.

Na slovenskem ozemlju deluje prostovoljna organizacija Rdečega križa že nad 60 let. Po določbah ženevske konvencije za izboljšanje usode ranjencev in bolnikov in po določitih mednarodne unije za pomoč je imel RK po svojih pravilih v primeru vojne važne naloge: pomagati pri evakuaciji, prevažanju, oskrbovanju in pri zdravljenju bolnikov in ranjencev; pomagati in sodelovati pri izvajanju pasivne zaščite pri napadih iz zraka; posredovati zaradi podpor in občejanja ujetnikov in internirancev z zunanjim svetom in po svojih močeh ublaževati vojna zla. Ob nepričakovanem izbruhu vojne in nato sledečem razsulu je bil Rdeči križ postavljen pred nove težke naloge. Zveze so bile pretrgane in nastale so neštete menjajoče se meddržavne in pokrajinske bariere. Svoji vpklicancev so bili popolnoma odrezani od njih in brez možnosti, da bi zvedeli, če so njihovi dragi prestali nevarnosti živi in zdravi ali pa so ujeti, ranjeni ali mrtvi in kje se nahajajo. Pa tudi stiki z nevojaškimi osebami so bili pretrgani, kar je bilo za prizadete tem mučneje, ker zahteva sedanji način vojevanja med civilnim prebivalstvom skoraj več žrtev kot med vojaškimi osebami.

Pokrajinski odbor Rdečega križa v Ljubljani je zato smatral za svojo dolžnost, da priskoči prebivalstvu na pomoč. Takoj po velikonočnih praznikih je bil v njegovem okrilju ustanovljen

poseben odsek za informacije. Prvotno je deloval v prostorih glavne pisarne na Gosposvetski cesti, ki pa so kmalu postali pretesni za velik naval poizvedovalcev. Preseliti se je moral na Bleiweisovo cesto v poslopje mestne ženske realne gimnazije, pozneje pa je našel gostoljubno streho v prostorih Narodne strokovne zveze na Miklošičevi cesti, kjer še sedaj posluje.

Delo, ki ga je poizvedovalni oddelek doslej opravil, je razvidno iz naslednjih podatkov. Kakor že prej omenjeno, se je prijavi oddelek osnoval 15. aprila. Do 14. junija je prejel 13.262 vprašanj po pogrešanih. Od tega ogromnega števila je doslej objavljen oddelek zabeležil le 1100 objav. To so predvsem vojaki, ki so se vrnili na svoje domove. Gotovo pa je še veliko število oseb, za katerih usodo svojci že vedo ali pa so se že vrnile domov, v svoji malomarnosti pa tega niso prijavili Rdečemu križu, ki po nepotrebnem z njimi naprej poizveduje. Postopek pri prijavljanju je enostaven. Vsak mora izpolniti dve prijavnici, katerih eno hrani poizvedovalna pisarna, drugo pa odnese s seboj kurir. Ko se ugotovi usoda pogrešanca in zbere poizvedovalni oddelek zanesljive podatke, takoj obvesti osebo, ki hoče obvestilo.

Poslovanje je včasih dolgotrajno, ker v mnogih primerih ljudje ne navedejo točnih podatkov za iskano osebo. Vzrok dolgotrajnega poslovanja pa je bilo včasih pomanjkanje požrtvovalnih oseb v posameznih krajih, kjer je bilo treba šele na novo ustanoviti odbore, ki so potem zbirali informacije. Skoraj povsod pa je marljivo delovanje ljubljanskega Rdečega križa dalo pobudo za poživljeno akcijo pri izsledovanju pogrešancev.

72 kurirjev je obiskalo doslej 172 krajev in so oddali 12.000 formularjev. Vrnili se jih je 46 in so prinesli 1900 obvestil. Na posebni karti bivše Jugoslavije se vidijo z zelenimi črtami spo-

jeni kraji, ki so jih doslej kurirji obiskali. Mreža je razpredena po vsem ozemlju bivše države. Kurirji dobe štiri-rižečne legitimacije, ki z njimi lahko potujejo v vse kraje bivše Jugoslavije. Z zadovoljstvom moramo ugotoviti, da jim doslej krajevna oblastva nikjer niso delala ovir.

Poizvedovalni oddelek ima zveze tudi z inozemskimi organizacijami Rdečega križa, zlasti z Berlinom, Budimpešto, Sofijo, Švico, Zagrebom, Mariborom in Celjem.

Kartoteka ima po vloženih prijavah 13.262 vložkov. Z vsakega je razvidno, v katerem fasciklu arhiva je prijavljena. Kartoteka je ločena za civilne in za vojaške osebe. Posebej vodijo še kartoteko vojakov, ki so se vrnili, in kartoteko vrnjenih formularjev z odgovori.

Poseben oddelek je posvečen evidenci vojnih ujetnikov. Doslej je prijavljenih ali pa se je na drug način zvedela usoda 925 vojnih ujetnikov. Za nekatere so znana že njihova bivališča, medtem ko za večino bivališče ni znano in bo mogoča zveza z njimi šele s posredovanjem nemškega Rdečega križa v Ženevi. Zdaj se vodi evidenca skupno z mestnim vojaškim uradom in je po posredovanju Kr. Visokega Komisarijata akcija za vrnitev ujetnikov iz Ljubljanske pokrajine že ugodno rešena.

Delo, ki ga opravlja Rdeči križ je kljub človekoljubnemu značaju naporno. Od jutra do večera je zaposlenih v pisarni 15 do 20 požrtvovalnih prostovoljnih delavcev, na večer pa se jim pridruži še nadaljnjih 30 samarijank, ki vsak dan sproti raznesejo dospelo pošto. Prostovoljni prispevki, ki se zberejo, ne zadoščajo niti za kritje pisarniških izdatkov. Kljub temu pa vztrajajo vsi pri svojem človekoljubnem delu, ker jim je v utehu vsaka vesela vest, ki jo lahko komur koli sporočijo.

Težave pri poizvedovanju za pogrešanci

Na drugem mestu poročamo, kakšno človekoljubno delo opravlja poizvedovalni oddelek pokrajinskega Rdečega križa v Ljubljani. Gospe in gospodje, ki tam poslujejo, so med drugim tudi povedali, s kakšno previdnostjo potopajo, ko pride od kdo ve kje vest, da je ta ali oni mrtev. Res je, da je s psihološkega vidika negotovost strašnejša od še tako krute gotovosti, toda kruta gotovost je vendarle za marsikoga udarec, ki ga morda nikoli ne more preboleti. Človek je pač tako ustvarjen, da upa do zadnjega in še potem, ko zadnjega ni več. Ljudje smo taki, da enostavno nočemo pripoznati krutega dejstva, da si otipljivi dokazi, ki pričajo o resničnosti dejstva. Človeška duša si v najstrašnejši temi poišče lučico, v katero se zagleda ter pri tem pozabi na gorje Človeška duša si sama ustvarja sproti upanje, s katerim si olajšuje in podaljšuje življenje.

Ni neumno tako početje, kakor se zdi na prvi pogled. Prav upravičeno pa je v sedanjem času, kakor kažejo dogodki v zvezi s poizvedovanji za pogrešanimi vojaki in civilnimi osebami, ki jih je vojna vihra odnesla daleč od doma in domačih. Kako umestna je previdnost pri obveščanju o mrtvih, so spoznali tudi požrtvovalni človekoljubi v poizvedovalnem oddelku Rdečega križa. Od početka delovanja poizvedovalnega oddelka so prihajala v pisarno obvestila, da je kdo mrtev, pa se je kasneje izkazalo, da še živi in je čil in zdrav. Ne gre morda za zlobne mistifikacije v takih primerih, temveč za pomote in zmote ter za posebne primere, ki jih more ustvariti seveda samo posebno stanje, v katerem so se godili.

Že v svetovni vojni smo si pridobili take vrste izkušenj. Prišlo so vesti, da je kdo mrtev, mrtvec pa je oživel nekega lepega dne in se vrnil domov. Najčudovitejše in najbolj neverjetne primere te vrste je naštevata kronika po svetovni vojni. Zato je upanje upravičeno tudi v najbolj obupnih primerih.

Zanimiv je primer kmeta Martina z Gorenjskega. Ni bilo nobenega dvo-

ma, da je mrtev, in sicer na podlagi najmočnejših dokazov. Našli so neke mrtvega vojaka, ki je imel pri sebi vojaško legitimacijo na ime pogrešanca Martina z Gorenjske. Martin je bil zaradi tega proglašen za mrtvega. Rdeči križ je domače obvestil o žalostnem dejstvu. Pa se je zgodilo, da je sam Martin, živ in zdrav, sprejel pod domačo streho obvestilo, da je mrtev. Kako se je moglo to pripetiti? Martin je slekel svojo vojaško obleko ob polomu in jo je odvrnil. V žepu je pustil tudi svojo vojaško legitimacijo. Nekdo se je, kdo ve zaradi kakšne nujnosti, oblekel v Martinovo obleko in tega je doletela žalostna usoda.

Takih in podobnih primerov je bilo že v zadnjih dveh mescih več in prav zaradi tega je Rdeči križ tako previden pri poročanju o mrtvih.

Zanimiv je tudi drugi primer, kjer je šlo za nekega mladega častnika iz Ljubljane. Na vse strani so poizvedovali o njem in končno je Rdeči križ dobil obvestilo, da je iskani oficir padel. V poročilu je bilo natančno navedeno, kje je padel in kdo je bil priča njegove smrti. Poizvedovalni oddelek se je pripravil, da obvesti rodbino o strašnem udarcu. Zaradi prejšnjih izkušenj pa je nekdo pred tem vprašal pogrešančev sestro, ki jo je srečal na ulici, kako se kaj imajo doma. Sestra je odgovorila, da so vsi lepo doma in tudi brat oficir Zvonko se je hvala bogu vrnil zdrav domov.

Zvonko je bil tisti, ki ga je poročilo, ki ga je dobil Rdeči križ, smatralo za nedvomno mrtvega.

Zanimiv je tudi najnovejši primer letalca Vlada Feranta. Prejšnji dan je bilo objavljeno, da je mrtev, drugi dan se je izvedelo, da je ujet. Zglasil se je njegov tovariš, s katerim je Ferant zasilo pristal in ostal živ.

Poizvedovalni oddelek je začel objavljati seznam mrtvih. Mnogo bo mater in očetov, ki se vprašujejo: Ali je naš res mrtev? Nihče ne sme obupati. Kakor kažejo gorenji primeri, se v takem času, kakršen je sedanj, gode najbolj neverjetne reči. Za mnoge je še upanje, da se bodo oglasili. Rdeči

SLUŽBENI DEL

Ljubljana. Člani in članice ljubljanskega odbora Združenja vojnih invalidov, ki še niso naročili premoga, se obveščajo, da ima odbor na razpolago nekaj kočevskega premoga orehovca po ceni 128 lir za tono, postavljen na dom. Kdor ga še želi naročiti, naj se zgleda v društveni pisarni, kjer je tudi vzorec na vpogled. — Uradne ure razen ponedeljka in torka vsak dan za stranke le od 9. do 12. ure.

Ljubljana. V času od 1. aprila dalje so za vedno zapustili naše vrste sledeči člani ljubljanskega odbora Združenja vojnih invalidov: Lenassi Hugon, poštni uradnik iz Ljubljane, ki je bil ves čas član našega združenja. Bil je 80% vojni invalid brez noge. Vagaja Franc, 70% vojni invalid iz Ljubljane. Resnik Vinko iz Ljubljane, ki je bil 80% invalid, in prav tako

80% vojni invalid Kobal Josip iz Vrblenj. Vsi ti so že prejeli invalidnino, ter imeli svoje invalidske zadeve že povsem rešene. Toda smrtna kosa ne izbira in ne vpraša, ali ima kdo že invalidnino rešeno ali ne. Umrl je tudi naš član Stefančič Janez, 70% vojni invalid iz Smerjenj, ki je prejel šele sklep prvoinstančnega invalidskega sodišča. Iz vrst vojnih vdov je smrt pobrala naši članici Ravnohrib Uršulo iz Srednje vasi pri Polhovem gradu in Kolar Franjo iz Ljubljane. Tudi med starši padlih sinov je smrt izbrala svoje žrtve. Umrl so Petelin Ana iz Kamnika pri Preserju, ki je že imela prvi sklep in Suhadolc Franc iz Dobrove pri Ljubljani ter Breskvar Janez iz Bizovika, ki pa še nista imela rešenj. Naj uživajo večni mir. Prizadetim naše sožalje.

RAZNE VESTI

* **Prejšnja številka »Vojnega invalida«** je pomotoma nosila štev. 4, namesto štev. 5. Pomoto so čitatelji gotovo že sami opazili in tudi popravili, toda to javljamo v listu zato, da tudi s tem popravimo meljubo pogreško, ki jo je zagrešil tiskarski škrt.

* **Zaradi evidence** je Visoki Komisariat — invalidski odsek odredil popis vseh vojnih invalidov in ostalih vojnih žrtev. Popis so izvršile občine. Ponekod so sodelovala tudi lokalna Združenja vojnih invalidov. Da bo ta evidenca res popolna, morajo posamezne vojne žrtve poročati na občino vse spremembe tako glede zaščite kakor tudi v pogledu družinskih razmer.

* **Naši ujetniki se vračajo iz nemškega vojnega ujetništva.** Visoki Komisariat Eksk. Grazioli je svoj čas obljubil, da se bo zavzel za slovenske vojne ujetnike v Nemčiji, ki so doma iz Ljubljanske pokrajine. Ta obljuba se je že izpolnila. Prispel je že prvi večji transport naših vojnih ujetnikov in sicer 300 vojakov in oficirjev. Pripeljali so se iz Kosovske Mitrovice. Sledilo bo še več transportov. Ujetniki so bili seveda zelo veseli in zadovoljni, da so zopet na domačih tleh. Odvedli so jih v poslopje, kjer je bila prej orožniška šola, da jih popišejo, potem so pa lahko odšli na svoje domove.

* **Praktične ukrepe za inozemska pisma** so izdala pristojna oblastva. Pisma morajo imeti kuverte s podlogo, znamke pa morajo biti nalepljene v zgornjem desnem kotu. Pisem, ki ne bodo ustrezala tem določilom, cenzura ne bo mogla takoj odpremiti dalje.

Vse, kar potrebujete za katero koli pisarno, dobite po zmernih cenah v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Prijazna postrežba.

Neki dunajski list pravi: Če komu prijazno postrežeš, mu tekne dvakrat bolje. Potem nadaljuje z naslednjo sliko: Skoraj na slehernem večjem kolodvoru lahko vidiš, kako ropočejo vojaki s polnimi nahrbtniki, puškami v rokah in s prevešenimi protiplinskimi maskami iz vlaka. Njihove oči iščejo tisto leseno tablo, ki je okrašena z znamenjem Rdečega križa. In če jo ugledajo, potem pogumno koračijo v okrepčevalnico. Laik si pod tem predstavlja nekaj mrtvo stvarnega. Toda te okrepčevalnice niso take. Nasprotno, prav prijazne so. Cvetlice stoje na mizah, stoli so udobni. Predvsem pa so pomočnice Rdečega križa, ki tu opravljajo službo, tako prijazne in ljubke gostiteljice, da se počuti vsak dopustnik ali potovalec na fronto za nekaj ur kakor doma. Po dnevnem času — pa naj bo to na Poljskem, v Franciji, Belgiji, na Ogrskem, Danskem ali Bavarskem — mu ponudijo

križ izpolnjuje svojo plemenito nalogo vestno in natančno, toda včasih prav čudovitim slučajem ne more biti kos. Od srca želimo, da bi imel še mnogo prilik poročati, da je bil kdo po pomoti proglašen za mrtvega.

primerno kosilce. Dobro de vojak, če spet enkrat lahko iztegne svoje škornje pod prijazno opremljeno mizo, če se lahko nekoliko zamisli ali napiše pismo domov. Prijazne pomočnice so tudi voljne oddati pisma na pošto, če je vojaku tesno s časom. In če potuje skozi postajo transport ali vlak in če ima le kratek postanek, grede pomočnice Rdečega križa na tir. S seboj nesejo velike posode kave ali juhe in skrbijo, da si vsak vojak napolni ne samo jedilno skodelo, marveč po možnosti tudi poljsko steklenico za nadaljnje potovanje. Od lanskega leta izpolnjuje nemški Rdeči križ to obilno nalogo. V enem samem mescu je razdal na 23 okrepčevalnicah 46.000 kosil, nad 13.500 obrokov za nadaljnjo pot, nad 330.000 litrov pijač in blizu 200.000 malic. Zato je razumljivo, da nemški vojaki vsepovsod hvalijo okrepčevalnice Rdečega križa.

Na zemlji živi 2175 milijonov ljudi.

Po zadnjih rezultatih ljudskih štetij so ugotovili, da živi na zemlji približno 2175 milijonov prebivalcev.

Več ko polovico vseh ljudi, to je približno 1196 milijonov, živi v Aziji, ena četrtina okrog 531 milijonov v Evropi in ena osmina 277 milijonov pa v Ameriki. Na Afriko odpade približno 161 milijonov ljudi, na Avstralijo in otoke Južnega morja pa slabih 11 milijonov prebivalcev.

Najgostejše od vseh zemeljskih celin je torej naseljena Evropa.

Potovanje po Ljubljanski pokrajini.

Tiskovni urad Visokega Komisarijata javlja:

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je odločil, da se z dnem 16. V. razveljavlja svoječasnna odredba, s katero je bilo kretanje po Ljubljanski pokrajini vezano na posebno propustnico.

Visoki Komisar je s to svojo odločbo ugodil eni izmed najbolj perečih želja našega ljudstva. Odredba o zopetni dovolitvi svobodnega potovanja po Ljubljanski pokrajini ima namen, doseči normalizacijo prometa in spraviti ritem življenja v normalni tek. Ukrep Visokega Komisarijata bodo široki sloji našega ljudstva nedvomno znali ceniti.

* **Kadar boste potrebovali kakršno koli obliko in barvo pisemskega papirja, zapomnite si, da ima Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani veliko izbiro.**

Pogrešanci se vračajo.

Doslej je prispelo že 13.262 prijav za vojake bivše jugoslovanske vojske iz Ljubljanske pokrajine, ki jih še pogrešajo. Ker so vojaške oblasti Velesil Osi sklenile osvoboditi slovenske vojne ujetnike, upajo, da bo med izpuščenimi ujetniki tudi mnogo takih, ki so bili javljeni kot pogrešani. V to svrhu je Rdeči križ v Ljubljani v stalnem stiku z osrednjimi organizacijami Rdečega križa v Rimu in Berlinu. Doslej se je vrnilo v Ljubljansko pokrajino 1100 vojakov, ki so bili javljeni kot pogrešani. Nadaljnjih 1000 pogrešancev se je že javilo svojim rodbinam.